

Лектор
Мила Барјактаревић

Превод резимеа
Вера Вртачник и Милена Микић

Насловна слика
Никола Костанџиновић

Илустрација на насловној слици:
Пјер Крижанић, Београдски корзо,
из књиге карикатура *Куку Тодоре*, Београд 1926.

Штампа:
„Чигоја - Штампа”, Београд, Студентски трг 15
e-mail: chigoja@eunet.yu

Ослобођено пореза на промет мишљењем министарства за науку и технологију СР Србије бр. 413-00-419/94-01 од 14. јуна 1994. године.

САДРЖАЈ CONTENTS

Студије

Essays

- Синиша Мишић, *Земља у држави Немањића* 133
Siniša Mišić, *The „Land” in the State of Nemanjić Sovereigns*
- Наум Кајчев, *„Драга оцабино, како си лепа”: националне
идентификације и представе о Македонији, створане посредством
учбеника књижевности у Буџарској и Србији (1878–1912)* 147
Naum Kajcev, *How lovely you are, my country: national identification and
images of Macedonia in literature text books in Bulgaria and Serbia (1878–1912)*
- Милан Ристовић, *Експеримент Буљкес: „грчка република”
у Југославији 1945–1949* 179
Milan Ristović, *The Buljkes Experiment. „Greek Republic” in
Yugoslavia 1945–1949*

Из истраживања Researches

- Олга Манојловић, *Владарски споменици у Љубљани 1908–1940. године* 203
Olga Manojlović, *King’s Monuments in Ljubljana 1908–1940*
- Раџина Вучетић-Младеновић, *Балови удружења пријатеља уметности
„Цвијета Зузорић”* 217
Radina Vučetić-Mladenović, *Bals of the Association of Friends of Arts
„Cvijeta Zuzorić”*
- Радмила Радић, *Сахрана Ивана Мештровића* 225
Radmila Radić, *Sculptor Ivan Mestrovic’s funeral*
- Ђорђе Станковић, *Реформа просвете у бановини Хрватској и Срби у
Славонији* 233
Đorđe Stanković, *Le reforme d’instruction publique en Banovina Croatie
et les Serbes en Slavonie*

Теорија Theory

- Горан Милорадовић, *Историјско у роману „Радечки-марш” Јозефа Роџа* 241
Goran Miloradović, *Historical contents in Josef Roth’s Novel „Radetzky Marsch”*

Историја историографије
History of Historiography

- Владимир Кривошејев, „Развићак историјске науке”
В.И. Герјеа - или прилоз развоју српске критичке
историографије 267
Vladimir Krivošejev, „The development of history,, V. I.
Gerjea- the development of serbian critical historiography

Прикази

- Синиша Стефановић, Снежана Димићрова, Вјесњановјане... Рејараџи...
Гаранџи... Франџија и Балканскије славјански држави (1918-1920),
Блазоевџрад 1998. 271
Siniša Stefanović, The South Slav Journal, vol.12 (1989) - vol. 19 (1998) 277

СТУДИЈЕ / ESSAYS

Синиша Мишић

УДК: 914.7(497.11)

Земља у држави Немањића*

Пре него што се уђе у разматрање појма *земља* требало би укратко нешто рећи о жупи, као основној управној јединици у средњовековној Србији. О жупама је писано од самих почетака критичке историографије, па до данашњих дана, од стране више аутора на различитим местима.¹ Жупа је управна и територијална јединица која представља и заокружену географску целину. Жупе су се простирале у речним долинама и котлинама, крашким пољима и равничарским, култивисаним пределима. Како се још Стојан Новаковић приметио *једну жују сачињавају села*.² Иначе, уобичајено тумачење појма жупа може се наћи у свим нашим речницима.³ Одређењем жупе доминира географски фактор, мада она поред територије у себи обухвата и значење управног подручја, а код Хрвата жупом се назива и црквена парохија.⁴ Појам *жује* је код свих Словена присутан између IX и XII века. Код Балтичких Словена жупа је посведочена 1180. године, а у Чешкој 1187. године, док у Пољској овај термин означава управно подручје, а титула жупана је присутна до 1264. године.⁵ Жупе су територијално биле различите по свом обиму, некада је то била мала речна долина, некада велико поље у карсту (Попово, Дабар, Невесиње). Велики број

* Овај рад је у скраћеној верзији саопштен, на tribini Историјског института SANU 13. 11. 1997.

1 Ст. Новаковић, *Село*, Београд 1965; К. Јуричек, *Историја Срба II*, Београд 1978, 4–5; *Историја Црне Горе I*, Титоград 1967, 313–346; F. Rački, *Odlomci iz državnog prava hrvatskoga za narodne dinastije*, Zagreb 1861, 47–54; М. Благојевић, „Град и жупа – међе градог друштва”, *Социјална структура српских градог насеља (XII–XVIII век)*, Београд–Смедерево 1992, 67–84; Г. Томовић, „Српска средњовековна жупа у делима Стојана Новаковића”, *Стојан Новаковић – личности и дело. Научни скуј поводом 150-годишњице рођења (1842–1992)*, Београд 1995, 293–298; С. Мишић, *Унутрашње воде и њихово коришћење у средњовековној Србији*, Додатак ИГ 1–2 (1992), 22–24; исти, *Хумска земља у средњем веку*, Београд 1996, 22–38.

2 Ст. Новаковић, *Село*, 28; Г. Томовић, „Српска средњовековна жупа у делима Стојана Новаковића”, 296.

3 P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili sprskoga jezika III*, Zagreb 1973, 687; *Rječnik JAZU 23*, Zagreb, 1975, 507–508; Ђ. Даничић, *Рјечник из књижевних сјарина српских I*, Београд 1863, 344–345; *Речник српскохрватског књижевног и народног језика 5*, Београд 1968, 457.

4 V. Mažuranić, *Prinosi za hrvatski pravno-povjesni rječnik*, Zagreb 1908–1912, 1723–1724.

5 Исто, 1724; *Słownik starożytności Słowiańskich VII*, Warszawa 1982, 268–270.